VICTIMA ABUZURILOR SEXUALE ÎN ERA DIGITALĂ
VICTIM OF SEXUAL ABUSE IN THE DIGITAL ERA

CZU: 343.988:343.541:004 DOI: 10.5281/zenodo.6616788

Georgiana DOBOŞ,
Doctorandă, USM

„Să nu-i educăm pe copiii noştri pentru lumea de azi.
Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari
şi nimic nu ne permite să ştim cum va fi lumea lor.
Atunci să-i învăţăm să se adapteze.”
Maria Montessori

Summary
Sexual abuse and sexual exploitation of children are particularly serious crimes. They cause long-term physical, mental and social harm to vulnerable victims, who need and have the right to social protection and care. In addition, the material depicting children subjected to sexual abuse, referred to in the law as "child pornography", represents multiple crimes committed against each victim. First, the sexual abuse that was photographed or recorded. videos are published, transmitted or viewed, a serious violation of the child's right to privacy is committed. Trauma sets in when the child realizes that the images and videos are shared and can be viewed by relatives or friends.

Keywords*: Sexual abuse, sexual exploitation, sextortion, sexting, sexchatting, grooming*

Introducere în problematică

Odată cu răspândirea internetului, a telefoanelor mobile şi a dispozitivelor conectate prin Wi-Fi, copiii şi tinerii au posibilitatea de a accesa platforme şi conţinut aproape în orice moment din zi sau din noapte şi din aproape orice locaţie, cu condiţia să fie conectaţi. În cea mai mare parte a timpului, această conectivitate la internet prezintă oportunităţi şi beneficii pozitive, iar copiii folosesc internetul pentru a-şi face temele, a discuta cu prietenii, a relaţiona social, a distribui fotografii, a face videoclipuri muzicale, a încărca videoclipuri, a juca jocuri, a utiliza pagini de distribuire a fişierelor şi multe altele. Dar mai ştim de asemenea, că în mediul online copiii se confruntă cu riscuri. Acestea pot fi, de exemplu, de natură sexuală, precum vizionarea de imagini sexuale, primirea de mesaje sexuale, expunerea la pornografie, vizarea în scopuri de exploatare, abuz sexual şi altele.
În acest sens, amintim de Rezoluţia Parlamentului European din 11 martie 2015 referitoare la abuzurile sexuale asupra copiilor pe internet, care propune strategii privind abuzurile sexuale în mediul cibernetic. E o realitate că internetul poate expune copiii la riscuri specifice, prin faptul că aceştia pot avea acces la materiale de exploatare sexuală a copiilor sau pot face obiectul acestora sau pot fi expuşi la

„prădătorii" cibernetici, la schimburi de materiale cu conţinut violent, intimidare, hărţuire sau ademenire a copiilor în scopuri sexuale.

Vă voi da câteva exemple de fenomene în exploatarea sexuală a copiilor din mediul online: „sextortion" – şantaj cu tentă sexuală, termenul folosit de Consiliul Europei şi de alte agenţii face referire la constrângerea şi îşelăciunea, intimidarea sexuală. Constrângerea şi extorcarea sexuală, de exemplu: un infractor va şantaja un copil cu ajutorul imaginilor auto-generate ale respectivului copil pentru a obţine favoruri sexuale, bani sau alte beneficii de la copil. Infractorul vazându-se cu scopul atins, îl va ameninţa pe copil că postează imaginile pe reţelele sociale sau i le va trimite familiei şi prietenilor respectivului copil; „sexting" – trimiterea de fotografii nud pe telefonul cuiva; „sexchatting" – discuţii prin internet cu tentă sexuală; („grooming") imaginile cu caracter sexual utilizate în scopul răzbunării, ademenirea copilului pentru a fi supus abuzului sexual.

Ce este mai trist din această poveste, este faptul că infractorii au două motivaţii puternice atunci cand îşi iau ca şi ţintă un copil: prima motivaţie pune accentul pe un interes economic, în ceea ce priveşte partea materială, pe care un infractor doreşte să o atingă, adică să se îmbogăţească prin şantajare şi cea de a doua motivaţie pune accentul pe un interes sexual în privinţa copiilor, în cazul în care infractorul doreşte să iniţieze un date offline cu victima pentru a abuza de aceasta, aici făcând referire, în special la relaţii sexuale întreţinute cu un minor fără a avea cosimţământul acestuia, finalizându-se printr-un viol. Vom observa că infracţiunea de abuz sexual se regăseşte în codudul penal Român, la Capitolul VIII la ,,Infracţiuni contra libertăţii şi integrităţii sexuale,, Art. 219 [1] intitulată ca infracţiunea de ,,agresiune sexuală,, unde ne este definită ca un act de natură sexuală, altul decât cele prevăzute în art. 218, cu o persoană, săvârşit prin constrângere, punere în imposibilitate de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa ori profitând de această stare, se pedepseşte cu închisoarea de la 2 la 7 ani şi interzicerea exercitării unor drepturi. Regăsim infracţiunea de abuz sexual şi la Titlul VIII la (infracţiuni împotriva libertăţii şi integrităţii sexuale), Capitolul II, articolele 181 şi 182 din Codul penal spaniol [2]. Această infracţiune prevede un comportament care încalcă libertatea sexuală a unei persoane, fără consimţământul acesteia, indiferent de sex şi fără a utiliza violenţa, forţa sau intimidarea. Aşadar, potrivit art.181. alin.1. din Codul penal spaniol, oricine, fără violenţă sau intimidare şi fără consimţământul victimei, săvârşeşte acte care încalcă libertatea sexuală a acesteia, va fi pedepsit, ca responsabil pentru abuzuri sexuale, cu o pedeapsă de închisoare de la 1 la 3 ani sau o amendă de la 18 la 24 de luni. În sensul art.181 alin. 2 din Codul penal spaniol, abuzurile sexuale fără consimţământ, sunt considerate şi cele care sunt comise asupra persoanelor cu o tulburare mintală care este abuzată sau cele comise asupra persoanelor care consumă droguri sau orice altă substanţă care alterează voinţa victimei. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, dacă consimţământul a fost obţinut profitând de o situaţie sau poziţie de superioritate faţă de victimă, se va aplica şi pedeapsa indicată de articolul 181. alin.1.

Convenţia Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale* Lanzarote [3], 25 octombrie 2007 ne ilustrează faptul că exploatarea sexuală a copiilor, în special sub forma pornografiei infantile şi a prostituţiei, precum şi toate formele de abuz sexual asupra copiilor, pun în pericol grav sănătatea şi dezvoltarea psihosocială a copilului, constatând în faptul că exploatarea sexuală şi abuzurile sexuale comise asupra copiilor au luat proporţii îngrijorătoare la nivel atât naţional, cât şi internaţional, în special prin utilizarea tot mai extinsă a tehnologiilor informaţiei şi comunicaţiilor (tic) atât de către copii, care au acces la aceasta, tocmai de la vârste fragede cât şi de către autorii de infracţiuni şi că prevenirea şi combaterea exploatării sexuale şi abuzurilor sexuale asupra copiilor, necesită cooperare internaţională, considerând că bunăstarea şi interesul superior ale copilului sunt valori fundamentale împărtăşite de toate statele membre, care trebuie promovate fără niciun fel de discriminare, de rasă, religie, sex sau alte apartenenţe.

Tot în această convenţie la Capitolul I [4]. art 3. la ,,Definiţii,, vom oberva că ne este definit termenul de copil, prin care se înţelege orice persoană cu vârsta mai mică de 18 ani, de vârsta majoratului; termenul de exploatare şi abuz sexual care ne trimit la comportamantele prevazute la art 18-23; cât şi teremenul de victimă care se referă la faptul că prin victima, se înţelege orice copil.

În ceea ce priveşte cerinţa de tratare cu prioritate a acestor cazuri şi de a acţiona fără întârziere în baza Art. 30 alin.3 al Convenţiei Lanzarote [5], legislaţia Republicii Moldova prevede că investigarea şi audierea cazurilor penale care implică copii „vor fi soluţionate de urgenţă şi în mod preferenţial". Deşi există aspecte pozitive ale cadrului juridic al Republicii Moldova, procedurile nu oferă încă o protecţie completă pentru copii. Una dintre probleme este legată de procedura de „confruntare" în care victima şi presupusul agresor sunt aduşi „faţă în faţă" pentru a-şi susţine sau pentru a-şi revoca declaraţiile anterioare în cazul neconformităţilor. Atunci când există mai mulţi bănuiţi/ învinuiţi, confruntarea poate fi organizată cu fiecare bănuit/învinuit în parte. În timp ce legea prevede că niciun minor nu va fi obligat să participe la o confruntare cu persoana învinuită de infracţiuni contra integrităţii lui fizice şi/sau morale, acest lucru plasează sarcina de a proba asupra copilului victimă mai degrabă decât asupra ofiţerilor de urmărire penală. Ţările care folosesc procedura de confruntare în timpul investigaţiilor au luat măsuri pentru limitarea utilizării sale în ceea ce priveşte copiii victime. De exemplu, utilizarea acesteia a fost interzisă pentru copii în Croaţia, şi în acelaşi timp a fost interzisă pentru copiii sub 14 ani în Muntenegru.

Vom mai semnala aspecte interesante şi în ,,Carta drepturilor fundamentale a UE,, care recunoaşte dreptul copiilor la protecţia şi îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor, printre alte dispoziţii. Convenţia ONU din 1989 cu privire la drepturile copilului stabileşte dreptul copilului de a fi protejat împotriva tuturor formelor de violenţă [6]. Abuzul sexual asupra copiilor este o infracţiune deosebit de gravă, ale cărei consecinţe ample şi grave afectează întreaga viaţă a victimelor. Prin faptul că produc suferinţe copiilor, aceste infracţiuni provoacă, de asemenea, un prejudiciu social semnificativ pe termen lung. În multe cazuri, copiii sunt abuzaţi sexual de persoane pe care le cunosc, în care au încredere şi de care depind [7]. Din

acest motiv, infracţiunile respective sunt deosebit de dificil de prevenit şi de detectat. Există indicii că problema a fost exacerbată de criza provocată de pandemia de COVID-19 [8], în special în cazul copiilor care trăiesc cu autorii abuzurilor. În plus, copiii petrec mai mult timp online decât înainte, probabil nesupravegheaţi. Deşi acest lucru le-a permis să îşi continue studiile şi să păstreze legătura cu colegii lor, există semne că riscul copiilor de a intra în contact cu prădători prezenţi online a crescut. Întrucât numărul de infractori izolaţi la domiciliu este mai mare, cererea de materiale care conţin forme de abuz sexual asupra copiilor a crescut (de exemplu, cu 25 % în unele state membre [9]), ceea ce a condus la o creştere a cererii de materiale noi şi, prin urmare, la noi cazuri de abuz [10]. Consiliul Europei estimează că, în Europa, unul din cinci copii cade victimă unei forme de violenţă sexuală.

În ultimii ani s-a înregistrat o creştere dramatică a cazurilor raportate de abuz sexual online asupra copiilor în UE (de exemplu, schimb de imagini în UE, victime din UE etc.) şi anume de la 23 000 în 2010, la peste 725 000 în 2019, în care au fost incluse peste 3 milioane de imagini şi înregistrări video [11]. O creştere la fel de dramatică a avut loc la nivel mondial: de la 1 milion de cazuri raportate în 2010, la aproape 17 milioane în 2019, care includeau aproape 70 milioane de imagini şi înregistrări video [12]. Rapoartele indică faptul că UE a devenit cea mai mare gazdă la nivel mondial de materiale care conţin forme de abuz sexual asupra copiilor (de la peste jumătate în 2016, la peste două treimi în 2019) [13]. Recent, o anchetă privind abuzul sexual asupra copiilor în Germania a dus la descoperirea unui număr posibil de peste 30 000 de suspecţi care utilizează servicii de chat şi de mesagerie de grup în vederea partajării de materiale, a încurajării reciproce pentru crearea de noi materiale şi a schimbului de idei privind modul în care îşi pot ademeni victimele şi ascunde acţiunile [14]. Utilizarea criptării de la un capăt la altul face ca identificarea autorilor să fie mai dificilă, dacă nu imposibilă. În exemplul menţionat, până în prezent au fost identificaţi în Germania doar 72 de suspecţi şi 44 de victime. Introducerea criptării de la un capăt la altul, deşi este benefică pentru asigurarea confidenţialităţii şi securităţii comunicaţiilor, facilitează accesul la canale sigure şi pentru autorii infracţiunilor, unde aceştia îşi pot ascunde faptele, cum ar fi schimbul de imagini şi materiale video, de autorităţile de aplicare a legii. Prin urmare, utilizarea tehnologiei de criptare în scopuri infracţionale trebuie să fie abordată imediat prin soluţii posibile, care ar putea permite societăţilor să identifice şi să raporteze cazurile de abuz sexual asupra copiilor în comunicaţiile electronice criptate de la un capăt la altul. Oricare soluţie ar trebui să asigure atât confidenţialitatea comunicaţiilor electronice şi protecţia copiilor împotriva abuzului sexual şi a exploatării sexuale, cât şi protecţia vieţii private a copiilor care apar în materialele care conţin forme de abuz sexual asupra copiilor.

Referinţe bibliografice:

1. Noul Cod Penal, Noul Cod de Procedură Penală. Editura Hamangiu, 2016
2. Codul Penal Spaniol. [citat 16.03.2022]. Disponibil: https://ro.scribd.com/doc/91084903/Codul-Penal-Spaniol 16 martie

3. Convenţia pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, 25.10.2007. În: Monitorul Oficial al României, 29.12.2010, nr.885. [citat 15.03.2022]. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/124823
4. Idem
5. Idem
6. Relevantă în ceea ce priveşte abuzul sexual comis asupra copiilor în context domestic este şi Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice
7. Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţe domestice, Istanbul, 11.05.2011. [citat 15.03.2022]. Disponibil: https://rm.coe.int/168046253e 16martie2022
8. Este vorba, în special, de copiii cu handicap care trăiesc în centre de plasament.
9. Europol, Exploiting isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic (Exploatarea izolării – Infractorii şi victimele abuzului sexual online asupra copiilor în cursul pandemiei COVID-19), 16 martie 2022. Europol, Exploiting isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic (Exploatarea izolării – Infractorii şi victimele abuzului sexual online asupra copiilor în cursul pandemiei COVID-19), 19 iunie 2020.
10. Numărul de cazuri de abuz sexual asupra copiilor raportate la nivel mondial era de patru ori mai mare în aprilie 2020 (4,1 milioane de cazuri raportate) faţă de aprilie 2019 (aproximativ 1 milion), conform cifrelor transmise Centrului naţional al SUA pentru copii dispăruţi şi exploataţi.
11. Conform rapoartelor către Centrul naţional al SUA pentru copii dispăruţi şi exploataţi (NCMEC). Legislaţia SUA prevede ca societăţile de internet cu sediul în SUA să raporteze către NCMEC toate cazurile de abuz sexual asupra copiilor pe care le găsesc în reţelele lor. Ulterior, NCMEC transmite aceste rapoarte autorităţilor publice competente din întreaga lume pentru luarea măsurilor necesare. Având în vedere că cele mai mari societăţi furnizoare de servicii de internet se află în SUA, NCMEC centralizează, de fapt, raportarea cazurilor de abuz sexual asupra copiilor la nivel mondial.
12. Idem
13. Internet Watch Foundation, Rapoarte anuale din 2016 până în 2019
14. BBC, Germany investigates 30,000 suspects over paedophile network (Germania investighează 30 000 de suspecţi dintr-o reţea de pedofilie), 29 iunie 2020; Frankfurter Allgemeine, Die schockierende Zahl des Tages: 30.000 Verdächtige (Numărul şocant al zilei: 30 000 de suspecţi), 29 iunie 2020